

Lecziun 12 – Modul B

Adverbs ed il diever dad 'uschè' ed 'uschia'

Rait didactica		Capacitads linguistics					
Levels linguistics		Cuntegn dal text					
		Cuntegn dal pled					
		Furma da la frasa					
		Furma dal pled					
		Segn e sun					
		Musica					
	Diever						

Accent da la lecziun
 Vegn era tractà

Cuntegn

- La cumparaziun e la gradaziun da l'adverb.
- Il diever dad 'uschè' ed 'uschia'

Finamira

- PDCs chattan sezs las reglas per la furnaziun correcta da l'adverb, al san differenziar da l'adjectiv ed enconuschan la cumparaziun e la gradaziun da l'adverb.
- PDCs san duvrar correctamain ils dus adverbs 'uschè' ed 'uschia'.

Material existent

- Grundkurs Rumantsch Grischun für Romanischsprachige aus der Surselva, Angela Schmed, Diplomarbeit Wintersemester 2005/06, SLA Turitg

Exercizi 1

Scriva l'adverb e la furma masculina e feminina da l'adjectiv correspondent en la chascha.

relativamain

facilmain

regularmain

cordialmain

quiet

libramain

charamain

profundamain

probablmain

gentilmain

finalmain

adverb	adjectiv (furma masculina)	adjectiv (furma feminina)
1.)		
2.)		
3.)		
4.)		
5.)		
6.)		
7.)		
8.)		
9.)		
10.)		
11.)		

La furmaziun da l'adverb

Scriva ils 15 adverbs da la chascha gronda en ina da las trais colonnas ed inditgescha sutvart la regla da furmaziun correspondententa.

Cas normal	Cas spezial	Adjectiv cun funcziun d'adverb
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

La regla da furmaziun:

--	--	--

Esercizi 2

Scriva en las largias l'adjectiv u l'adverb correspondent.

- curtaschaivel Bigna è fitg _____. Ella ans salida adina _____.
- facil El ha chapì _____ il pensum. Quest quint è numnadamain fitg
_____.
- cumadaivel Gion sesa _____ sin sia sutga entant ch'ìls auters lavuran. El è propi in tip
_____.
- char Rico ha pajà _____ per sia arroganza. El sto pajar ina _____
multa .
- normal _____ na gidan ils uffants betg gugent en il tegnairchasa, ma tar nus èsi
_____ che tuts gidan.
- bun Rita scriva fitg _____. Ella ha scrit in _____ artitgel.
- simpel Per quest problem datti ina soluziun fitg _____. Ti stos _____
spetgar fin ch'el sa schlia da sasez.
- regular Reto emblida _____ da lavar ils dents. El odiescha insumma ina vita
_____.
- activ Silvia sa participescha _____ en l'uniun da gimnastica. Ella è adina stada ina
commembra fitg _____.
- cordial Nus As engraziain _____ per Vossas stentas e restain cun
_____ salids.
- relativ Quai è adina ina chaussa _____, ma el lavura tenor mai
_____ bler.

Esercizi 3

Uschè u uschia?

Cumplettescha las largias cun il pled *uschè* u *uschia*.

- Mes frar n'è betg _____ grond sco jau.
- El fa quai en sia moda ed jau fatsch quai _____, chapì?
- Crai a mai, la festa da natalizi da la Nadja m'ha plaschì almain _____ bain sco a tai.
- Giachen è gist _____ perdert sco Gion.
- Sara ha prendì il bus. _____ è ella tuttina anc vegnida ad uras.
- Questa chasa è _____ lada sco auta.
- Ti es _____ in tgutg!
- Giudai _____ ditg che vus pudais anc.
- Chara Carla, nus n'essan _____ daditg betg pli stadas en sortida. A vessas gust da baiver cun mai in sitg sonda saira?
- Il temp va bler memia svelt. Ed _____ è era la stad gia puspè passada.
- Mes giat è il pli char ed il pli bel, ma _____ dormulent.
- Jau hai tai _____ gugent.

Grammatica 1

L'adverb

Furmaziun	adverb = adjectiv feminin + -main		
	adjectiv masculin	adjectiv feminin	adverb
Cas normal	curt liber probabel profund relativ	curta libra probabla profunda relativa	curt main libra main probabl main profund main relativ main
Cas speziats			
Furmaziun adverb = adjectiv masculin + -main → adjectivs da pli d'ina silba cun suffix -al, -ar accentuà e cun suffix -il	cordial final regular gentil facil ma: char mal rar	cordiala finala regulara gentila facila chara mala rara	cordial main final main regular main gentil main facil main charam main malam main raram main (darar, rar)
Differents tscheps	bun nausch	buna nauscha	bain mal

Adjectivs pon era avair la funcziun dad **adverb**

Ella curra **spert** da via giu.
El chanta **fauss**.
Quai tuna **curius**.

Remartga:

Ch'i sa tracta en quest cas dad adjectivs ch'han la funcziun dad adverbs ves'ins vi dal fatg, ch'ins po furmar la furma feminina dals peds correspondent: **sperta, faussa, curiusa**. Ils adverbs perencunter èn invariabels.

adjectiv: El è spert. Ella è sperta. Els èn sperts.
adverb: El curra **spert**. Ella curra **spert**. Els curran **spert**.

Per furmar in adverb different da l'adjectiv po vegnir agiuntà a l'adjectiv en la furma dal singular feminin il suffix **-main**. Be paucs adjectivs pon dentant avair la funcziun dad adverbs.

La gradaziun da l'adverb

	positiv	cumparativ	superlativ
Cas normal	regularmain	pli regularmain	il pli regularmain
pli, il pli	libramain	pli libramain	il pli libramain
Cas speziats	bain	meglier , pli bain	il meglier , il pli bain
	mal	pir , pli mal	il pir , il pli mal
	bler	dapli , pli bler	il pli bler
	pauc	main , pli pauc	il pli pauc

Pussavlas èn era las furmas cun il suffix **-ischem**: bainischem, malischem, nauschem, blerischem, pauchischem.

Grammatica 2

Il diever dals adverbs ‘uschè’ ed ‘uschia’

uschè vegn duvrà en cumbinaziun cun in adjectiv u cun in adverb:
uschè bel, uschè trid, uschè grond
uschè mal, uschè spert, uschè dalunsch

uschia vegn duvrà sulettamain absolut (a l’entschatta ed a la fin da la frasa)
Uschia na pos ti betg lavurar, quai è uschia.

uschè ... sco Ella è uschè curaschusa sco sia sora.
El scriva uschè bain sco ses frar.

uschia che Jau terminesch la lavur questa saira, uschia che jau poss partir damaun.

La cumparaziun

cun l’adverb

	pli	mal	che	
El lavura	uschè	bain	sco	ella.
	main	spert	che	

Soluziun, Exercizi 1

Scriva l'adverb e la furma masculina e feminina da l'adjectiv correspondent en la chascha.

relativamain	facilmain	regularmain
cordialmain		
quiet	libramain	charamain
	profundamain	finalmain
probablamain	gentilmain	

adverb	adjectiv (furma masculina)	adjectiv (furma feminina)
1.) relativamain	relativ	relativa
2.) quiet	quiet	quieta
3.) gentilmain	gentil	gentila
5.) libramain	liber	libra
6.) probablamain	probabel	probabla
7.) cordialmain	cordial	cordiala
8.) profundamain	profund	profunda
9.) regularmain	regular	regulara
10.) charamain	char	chara
11.) facilmain	facil	facila
12.) finalmain	final	finala

La furmaziun da l’adverb

Scriva ils 15 adverbs da la chascha gronda en ina da las trais colonnas ed inditgescha sutvart la regla da furmaziun correspondententa.

Cas normal	Cas spezial	Adjectiv cun funcziun d’adverb
relativamain	gentilmain	mal
libramain	cordialmain	tard
probablamain	facilmain	svelt
profundamain	regularmain	immediat
charamain	finalmain	

La regla da furmaziun:

Adjectiv feminin + -main	Adjectiv masculin + -main adjectivs cun duas u dapli silbas cun suffix -al -ar accentuà e cun suffix -il	Adjectiv cun funcziun d’adverb
--------------------------	--	--------------------------------

Soluziun, Exercizi 2

Scriva en las largias l'adjectiv u l'adverb correspondent.

curtaschaivel	Bigna è fitg curtaschaivla . Ella ans salida adina curtaschaivlamain .
facil	El ha chapì facilmain il pensum. Quest quint è numnadamain fitg facil .
cumadaivel	Gion sesa cumadaivlamain sin sia sutga entant ch'ìls auters lavuran. El è propi in tip cumadaivel .
char	Rico ha pajà charamain per sia arroganza. El sto pajar ina chara multa .
normal	Normalmain na gidan ils uffants betg gugent en il tegnairchasa, ma tar nus èsi normal che tuts gidan.
bun	Rita scriva fitg bain . Ella ha scrit in bun artitgel.
simpel	Per quest problem datti ina soluziun fitg simpla . Ti stos simplamain spetgar fin ch'el sa schlia da sasez.
regular	Reto emblida regularmain da lavar ils dents. El odiescha insumma ina vita regulara .
activ	Silvia sa participescha activamain en l'uniun da gimnastica. Ella è adina stada ina commembra fitg activa .
cordial	Nus As engraziain cordialmain per Vossas stentas e restain cun cordials salids.
relativ	Quai è adina ina chausa relativa , ma el lavura tenor mai relativamain bler.

Soluziun, Exercizi 3

Uschè u uschia?

Complettescha las largias cun il pled *uschè* u *uschia*.

- Mes frar n'è betg **uschè** grond sco jau.
- El fa quai en sia moda ed jau fatsch quai **uschia**, chapì?
- Crai a mai, la festa da natalizi da la Nadja ha plaschì a mai almain **uschè** bain sco a tai.
- Giachen è gist **uschè** perdert sco Gion.
- Sara ha prendì il bus. **Uschia** è ella tuttina anc vegnida ad uras.
- Questa chasa è **uschè** lada sco auta.
- Ti es **uschè** in tgutg!
- Giudai **uschè** ditg che vus pudais anc.
- Chara Carla, nus n'essan **uschè** daditg betg pli stadas en sortida.
Avevas gust da baiver cun mai in sitg sonda saira?
- Il temp va bler memia svel. Ed **uschia** è era la stad gia puspè passada.
- Mes giat è il pli char ed il pli bel, ma **uschè** dormulent.
- Jau hai tai **uschè** gugent.